

ÉFESO MACĀRĀRĒ Pablo jóaripũ

Ãñuduticorigue

¹ Y_{HH} Pablo Cõamacũ booró Jesucristoyere wede-
dutigu beserigu niiã. Múã Éfeso macãrã Cõamacũrẽ
padeorã Jesucristore añurõ padeorãre añuduticoa.

² Cõamacũ marĩ Pac_H, Jesucristo marĩ Ôpã múãrẽ
añuré ticoaro; añurõ niirecãtiri tiáro.

Cristomena Cõamacũ marĩrẽ añurõ tiiré

³ Cõamacũ Jesucristo marĩ Ôpã Pacure
usenire ticoada. Cũũ marĩrẽ niipetire añurõ
yeeripũnacutire maquẽrẽ ticodiocorigu niiwĩ.
Cũũ marĩ Cristomena niirãrẽ añurõ tiirigu niiwĩ.

⁴ Cũũ marĩrẽ añurõ tiirigue biiro niiã: Atibúreco
tiiãdari suguero, cũũ marĩrẽ Cristomena niiãdarare
besetoarigu niiwĩ. Marĩrẽ cũũ iñacoropure ñañaré
manirã, ñañaré tiirĩrirabiro niirĩ boogú, teero tiirigu
niiwĩ.

⁵ Cõamacũ too sugueropu marĩrẽ maĩgú, Jesu-
cristomena marĩrẽ “y_{HH} põna niirĩ tiigúda” jĩrigu
niiwĩ. Teeré tiigú, cũũ tiidugárirobirora tiirigu niiwĩ.

⁶ Cũũ macũ cũũ bayiró maĩgúmena marĩrẽ
añunetõjõãre ticorigu niiwĩ. Teero tiirã, cũũ añuré
ticoriguere wãcũrã, cũũrẽ usenire ticoa.

⁷ Marĩ cũũ macũmena niiã. Cũũye díimena marĩ
ñañaré tiiré wapare wapatĩbosarigu niiwĩ. Teemena
Cõamacũ marĩ ñañaré tiirere acabórigu niiwĩ. Cũũ
marĩrẽ añurõ tiidugágu, teero tiirigu niiwĩ.

⁸ Cũũ marĩrẽ niipetire masĩré, t̃omasĩre ticogu, cũũ maĩré ãñorĩgu niiwĩ.

⁹ Cũũ “tiigúda” jĩiriguere too suguero macãrãpu masĩña manirĩguere marĩrẽ masĩrĩ tiirĩgu niiwĩ. Cristo tiirĩguemena teeré masĩrĩ tiirĩgu niiwĩ.

¹⁰ Cõãmacũ “teero tiigúda” jĩirĩ bareco jeari, cũũ jĩirirobirora wáadacu. Cristore niipetirere, niipetirare dutiri tiigúdaqui. Ɔmũãsepũ niirãrẽ, atibãrecopũ niirãrẽ Cristo dutigũdaqui.

¹¹ Cõãmacũ cũũ booróbirora niipetire cũũ “biiro tiigúda” jĩirere tiiquí. Cũũ too síropũ tiíadarere wãcũtoarĩgu niiwĩ. Teero tiigú, marĩrẽ beserĩgu niiwĩ. Cũũ marĩrẽ besegu, too síro Cristomena cũũ “ticogũda” jĩiriguere marĩcãrẽ ticogũdaqui.

¹² Cũũ teero tiigú, ãsã Cristore padeosũguérirare ãñurõ niirĩ booquí. Basocá ãsã ãñurõ niirere ãñarã, Cõãmacũ ãñurõ tiirere usenipeoadacua.

¹³ Mũãcã diamacũ maquẽ quetire t̃ojĩrã, netõnére quetire t̃ojĩrã, Cristore padeojĩrã, cũũmena niĩã. Teero tiigú, Cõãmacũ “yáara niĩya” jĩĩgũ, múãrẽ Espĩritu Santore ticodiocorigũ niiwĩ. Espĩritu Santo Cõãmacũ “mũãrẽ ticodiocogũda” jĩirĩgũra niĩ.

¹⁴ Cõãmacũ Espĩritu Santore marĩrẽ ticotoarĩgu niiwĩ. Teero tiirã, marĩ ateré masĩã: Cõãmacũ niipetira cũũ põnarẽ cũũ p̃utopũ néewagũdaqui. Toopã niipetire cũũ “ticogũda” jĩiriguere ticogũdaqui. Cũũ teero tiirĩ, basocá cũũrẽ usenipeoadacua.

Pablo Éfeso macãrãrẽ sãĩbosárigue

15-16 Teeré wãcũgũ, Cõãmacũrẽ usenire ticoa. Yũũ múã marĩ Õpũ Jesuré padeorere tuowú; teero bi-iri múã niipetira Cõãmacũrẽ padeorare maĩrecãrẽ tuowú. Teero tiigú, múãrẽ sãĩbosárecõrõ Cõãmacũrẽ usenire ticoa.

17 Cõãmacũ marĩ Õpũ Jesucristo Pacũ añunetõjõãgũrẽ múãye niiãdarere biiro sãĩã: “Cõãmacũ, Espíritu Santo cúãrẽ masĩrere jeari tiiyá; mũũ niirecutirecãrẽ añurõ masĩrĩ tiiyá”, jĩã.

18 Atecãrẽ sãĩã: “Cõãmacũ, cúãrẽ ateré añurõ masĩrĩ tiiyá: Mũũ cúãrẽ ‘añurõ tiigúda’ jĩgũ, be-serigũ niiwũ; niipetira mũũrẽ padeorare añurẽ pe-tire ticogũdacu;

19-20 mũũ tutuanetõjõãgũ niiã; tee tutuaremena ùsã Cristore padeorare tiíápua”, jĩ sãĩã. Tee tutu-anetõjõãremena Cõãmacũ ateré tiirígũ niiwĩ: Cristo diarigũpũre masãrĩ tiirígũ niiwĩ; cũũ masãmuãri siro, cúãrẽ cũũ pũto ùmũãsepũ òpũ duirípĩrõ dia-macũpe dupoyigũ.

21 Cũãrẽ niipetira Õpũ peti sããrĩ tiiyígũ. Teero tiigú, òpãrã atibúrecopũ niirã, ùmũãsepũ niirã Õpũ peti niĩ. Æpĩ cũũ sotoa macũ manĩ. Cũũ atibúreco macãrã sotoa macũ niĩ; too síro macãrã sotoa macũ niirucugũdaqui.

22 Cõãmacũ niipetirere, niipetirare Cristo doca pũtuári tiiyígũ. Teero biiri Cõãmacũ niipetira Jesuré padeorí põna macãrãrẽ dutigũre sõnecorigũ niiwĩ; cũũ marĩ dupu tiiróbiro niĩ.

23 Marĩ cũãrẽ padeorí põna macãrã cũũya òpũũ tiiróbiro niĩã. Cũũ marĩ niipetiramena wáaqui. Cũũ niipetiropũ niĩ; atibúrecopũ, ùmũãsepũ teerora niiqui.

2

Cõãmacũ marĩrẽ maĩgũ netõnérigue

¹ Too sugueropũ máã ñañaré tiiríra nijĩrã, diarira tiiróbiro niirira niiwũ.

² Atibúreco macãrã tiiróbiro ñañaré tiiríra niiwũ. Wãtĩarẽ dutigũ boorére tiinanúsewũ. Cũũ atibúreco macãrã Cõãmacũrẽ netõnucãrãrẽ dutigũ niĩ.

³ Too sugueropũ marĩ niipetira cúã tiiróbirora ñañaré tiirucúwũ. Marĩ ñañaré tiidugárere ugaripéawũ. Marĩ noo booró ñañaré tiíadarere wãcũwũ. Teeré wãcũãri siro, teeré tiijãwũ. Teero tiigũ, Cõãmacũ marĩmena cúanetõjõãyigu. ãpẽã tiiróbirora marĩcã ñañarõ tiinóbojĩyu.

⁴ Cõãmacũpe marĩrẽ bayiró maĩgũ, bóaneõ ññarigu niiwĩ.

⁵ Marĩ ñañaré tiiríra nijĩrã, Cõãmacũ ññacoropũre diarira tiiróbiro niiwũ. Teero ññapacũ, marĩrẽ Cristomena catiré petihére cuorá niirĩ tiirígu niiwĩ. Cõãmacũ máãrẽ cúũ ãñuré ticorémene netõnérigu niiwĩ.

⁶ Marĩ Cristomena masãmũãrira tiiróbiro niirĩ tiirígu niiwĩ. Jesucristo ãmũãsepũ duirobirora marĩcã cúũmena toopú duirã tiiróbiro niirĩ tiirígu niiwĩ.*

⁷ Too síro macãrãpũre cúũ marĩrẽ ãñuré ticoriguere ãñogũda jĩgũ, teero tiirígu niiwĩ. Cũũ marĩrẽ tiípugu, Jesucristomena niirĩ tiirígu niiwĩ.

⁸ Marĩ Jesucristore padeorí, Cõãmacũ marĩrẽ cúũ ãñuré ticorére ãñogũ, netõnérigu niiwĩ. Tee marĩ basiro tiirígue mee niĩã; Cõãmacũ ticorigue niĩã.

---

* **2:6** Too sugueropũ õpãrãména duirã cúãmena dutiyira.

9 Marĩ añurõ tiirére ññagũ mee netõnéwĩ. Teero tiigú, sícũno “ууһ añurõ tiirigue wapa Cõamacũ ууһre netõnéwĩ” jĩmasĩña manĩa.

10 Marĩ cũũ tiirira niiã. Marĩ añurõ tiirémena basocãre tiíapuarõ jĩgũ, marĩrẽ Jesucristomena niirĩ tiirigu niiwĩ. Marĩ añurõ tiíadarere Cõamacũ too sugueropũ quẽnotóayigu.

Marĩ Cristomena añurõ niirecutijã

11 Teero tiirã, ateré wãcũña: Múã judíoa niihẽrã bauárira niiwũ. “Widecõãnoña† manirã nicua”, jĩwã judíoa múãrẽ. Cũãpe “widecõãnorira niiã ãsãjã” jĩwã, cũãya õpũũ maquẽpũ dícare widecõãnorira niipacara.

12 Too sugueropũre múã Cristomena niihẽrã niiwũ; Israelya põna macãrãmema niiriwũ; Cõamacũ “netõnégũdũre ticocogũda” jĩrẽre múã pacũsũmũãrẽ wederiyigu; diari siro, ¿deero wãadari? jĩmasĩriwũ; atibúreco macãrã tiiróbiro Cõamacũrẽ masĩriwũ.

13 Múã yoaro macãrã tiiróbiro niirã niijĩrã, cũũrẽ masĩriwũ. Atitóre Jesucristomena niijĩrã, cũũye díi õmayudiariguemena Cõamacũrẽ masĩã; putogã macãrã tiiróbiro niirã putuãa.

14 Cristo niĩ marĩrẽ añurõ niirecutirere ticogú. Judíoare, judíoa niihẽrãrẽ sicapõna macãrã niirĩ tiirigu niiwĩ. Marĩ cãmerĩ ññadũgarimirigue opatũdi tiiróbiro niiwũ. Cũũ tiitũdire cõãrigũ niiwĩ.

15 Cũũ diariguemena judíoare dutirẽre “biiro tiiyã”, “biiro tiirĩjãña” jĩrẽre duurĩ tiirigu niiwĩ. Teero tiiriguemena pũapõnã macãrã niimirare sicapõnarã putuári tiirigu niiwĩ. Marĩ cũũmena

† 2:11 Cõnerigu yapa macã caseróre.

sĩcãrõména nijĩrã, sicapõna macãrã niĩã. Teero tiirã, judíoa, judíoa niihẽrã sĩcãrõména ãñurõ ni-irecutimasĩã.

16 Cũũ curusapũ diariguemena marĩ cãmerĩ ãnadugaririguere petirĩ tiirĩgu niĩwĩ. Cũũ diariguemenarã pũapõnã macãrã niimirirare sicapõnarã niirĩ tiirĩgu niĩwĩ. Teero biiri teeménarã Cõãmacũmena bapacutimasĩã sũcã.

17 Cristo múã yoaro macãrã tiiróbiro niimirirare ãñurõ niirecutire maquẽrẽ wedegũ atirĩgu niĩwĩ. Ũsã pũtogã macãrã tiiróbiro niimiriracãrẽ teorora wedeyigu.

18 Cristo marĩrẽ tiibosáremena marĩ niipetira Espĩritu Santo sĩcũmenarã marĩ Pacũmena wedesemasĩã.

19 Teero tiirã, mecũtĩgãrẽ múã aperó macãrã wãanetõri basoca tiiróbiro niiria. ãpẽrã Cõãmacũrẽ padeorãmena sicamacã macãrã tiiróbiro niĩã; Cõãmacũyawii macãrã tiiróbiro niĩã.

20 Jesucristo cũũyere wededutigũ beserira, teero biiri profetas múãrẽ Cõãmacũyere wedenũcãrira niĩwã. Teero tiirã, cũã wii tiĩadaritabebiro niicua. Basocã wii tiinũcãrã, supisabotarire nũcõsũguécua, wii tutuariwii niĩãrõ jĩrã. Jesucristo teebotaribiro niigũ niĩ.

21 Teebotari ãñurõ nũcõãri siro, apeyé botarire diamacũ nũcõwãcu. ãñurĩ wii, Cõãmacũ díccure padeorĩ wii tiimũãwanocu.

22 Marĩ Jesuré padeorã nijĩrã, teebotaribiro niĩã; wiirẽ biarĩ tũdibiro niĩã. Wiirẽ peotĩari siro, basocã toopé niirucuya. Espĩritu Santo tiĩwiipé niijĩgũ, Cõãmacũ toopéra niirucuqui.

3

Pablöre judíoa niihērārē buedutigũ cūūrigue

¹ Teero tiigú, yũũ Pablo Cõãmacũ múārē añurõ tiiríguere añurõ tũomasĩārõ jĩĩgũ, sãĩã. Yũũ múã judíoa niihērārē Jesucristoye quetire wederé wapa peresuwiipũ niĩã.

² Yũũ wãcũrĩ, múã ateré tũojĩyu: Cõãmacũ yũũre añurõ tiigú, múārē tiiapudutirigũ niĩwĩ.

³ Cõãmacũ too sũgueropũ masĩña maniríguere yũũre masĩrĩ tiiwĩ. Yũũ tee maquērē péero jóatoaawũ.

⁴ Múã yũũ jóaariguere buera, ateré jĩĩãdacu: “Pablo Cristoye queti too sũgueropũ masĩña maniríguere añurõ masĩqui”, jĩĩãdacu.

⁵ Too sũguero macãrãpũ tee quetire añurõ tũomasĩriyira. Atitópũre Cõãmacũ masĩrĩ tiiquĩ. Cũũ cũũyere wededutigũ beserira añurārē, teero biiri cũũ wededutirere wederäre Espiritu Santomena masĩrĩ tiiquĩ.

⁶ Tee masĩña manirígue ate niĩã: Cristore padeorémēna múã judíoa niihērã judíoabirora Cõãmacũ ticoadarere ñeeãdacu. Cristomena niijĩrã, judíoamēna sicapõna macãrã niĩã; Cõãmacũ judíoare “biiro tiigúda” jĩĩriguere múãcã yuea.

⁷ Cõãmacũ yũũre añuré ticogũ, cũũ tutuaremena yũũre añuré quetire wedegú niirĩ tiirigũ niĩwĩ.

⁸ Yũũ Cõãmacũrē padeorã watoapũ bári niigú peti niipacari, ate añurere yũũre tiidutirigũ niĩwĩ: Cũũ yũũre judíoa niihērārē Cristoye añunetõjõārere wededutirigũ niĩwĩ. “Cristo añunetõjõãgũ niĩ” jĩĩrere marĩ masĩ sĩcãrĩbírĩa.

9 Apeyeré Cõãmacũ yũare tiidutírigu niiwĩ: Tee masĩña manirígue quetire niipetira tũomasĩãrõ jĩĩgũ, wededutirígu niiwĩ. Sicato tee queti Cõãmacũ niipetire bauanérigu wãcũriguepũ niiriro niiwũ.

10 Teero tiiró, atitóre Jesuré padeorí põna macãrãmena biiro wáaa: Cũã pũapõná niimirira sicapõna wáari ññarã, ãmũãse macãrã dutirá, teero biiri cúã doca macãrã dutirá biiro jĩĩadacua: “Cõãmacũ masĩnetõneĩ; niipetire cũũ tiirémēna cũũ masírere ãñoĩ”, jĩĩadacua.

11 Sicatopũra Cõãmacũ “teerora tiigũda” jĩĩyigu. Cũũ jĩĩrirobirora wáari tiirígu niiwĩ marĩ Õpũ Jesu-cristo tiiríguemena.

12 Marĩ cũũmena nijĩrã, cũũrẽ padeojĩrã, cuiro manirõ Cõãmacũmena wedesemasĩã sáa.

13 Teero tiirã, yũũ múãrẽ wederé wapa ñañarõ netõrĩ tũorã, wãcũpatirijãña. Biirope wãcũña: “Marĩrẽ maĩjĩgũ, peresu ñeerĩquiro niipacũ, marĩrẽ Jesuyé quetire wedetoawi”, jĩĩ wãcũ, useniña.

Cristo basocãre maĩquí

14 Teeré wãcũgũ, ñicãcoberimena jeacũmu, marĩ Pacũre múãrẽ sãĩbosáa.

15 Cõãmacũrã pacũ niisũguerígu niĩ. Cũũmena “pacũ” jĩĩrẽ nũcãã. Cũũ niipetire põnarĩ macãrã ãmũãsepũ niirã, atibãrecopũ niirã sĩcãrõmēna niirĩ tiirígu niiwĩ.

16 Marĩ Pacũra pee ãñurere cũoquí. Teero tiigũ, Espíritu Santomena múã wãcũrẽpure tutuare ticori boogũ sãĩbosáa.

17 Cũũ teeré ticori, múã Cristore padeorí, Cristo múãmena niirucugũdaqui. Apeyeréja, múã Cristore añurõ maĩarõ jĩgũ, ãpẽrãcãrẽ añurõ maĩarõ jĩgũ, sãĩbosáa.

18 Teero tiirá, múã niipetira Cõãmacũrẽ padeorámena Cristo múãrẽ maĩrere masĩadacu. Cũũ marĩrẽ bayiró peti maĩqui.

19 Cũũ maĩrere tuomasĩpetinoña manipacári, múã cũũ maĩrere tuomasĩnemoãrõ jĩgũ, sãĩbosáa. Cũũ maĩrere tuomasĩnemorã, Cõãmacũ tiiróbiro niirecutirere cõonemóadacu.

20 Marĩ “Cõãmacũ tutuanetõjõãgũ niĩ” jĩãda. Cũũ tutuare marĩpure niĩã. Teero tiĩgũ, cũũ niipetire marĩ sãĩrẽ nemorõ, marĩ tũgueñare nemorõ ticomasĩqui.

21 Teero tiirá, marĩ Jesucristore padeorí põna macãrã niijĩrã, teero biiri marĩ Jesucristomena niijĩrã, Cõãmacũrẽ usenire ticorucuada. Atitó macãrã, too síro macãrãcã teerora Cõãmacũrẽ usenire ticorucuarõ. Teerora wáaaro.

4

Jesuré padeoráre sícãrõména niidutirigue

1 Yũũ marĩ Õpũyere wederé wapa peresuwiipu niigũ múãrẽ biiro tiirí bayiró boogá: Añurõ tiirécutiya. Cõãmacũ múãrẽ beserigu teero tiirí booquí.

2 “Ãpẽrã nemorõ añuré tiia” jĩ wãcũrijãña; cúaro manirõ niĩña; cúañañarijãña; ãpẽrãrẽ maĩjĩrã, cũã diamacũ tiihéri iñarã, teero tũgueñajãña.

3 Añurõ niirecutijĩrã, Espiritu Santo tiiápuremena “sícãrõména niĩãda” jĩ wãcũrucuya.

4 Marĩ sicaõpũũbiro niiã. Espĩritu Santo sĩcũ niipacũ, marĩ niipetiramena niiqui. Marĩ Cõãmacũ beserira niijĩrã, ate dícare yuea: “Marĩrẽ añurõ tiigúdaqui”, jĩã.

5 Marĩ Õpũ sĩcũrã niĩ. Marĩ cũũrẽ sĩcãrĩbĩro padeóa. Marĩ sĩcãrĩbĩro wãmeõtinowũ.

6 Cõãmacũ marĩ niipetira Pacũ sĩcũrã niiqui. Cũũ marĩ niipetira sotoa macũ niiqui. Marĩmena cũũye maquẽrẽ tiirĩ tiiqui. Marĩ niipetiramena niiqui.

7 Cristo marĩ niipetirare merẽã dícu tiimasĩrere ticoqui. Cũũ marĩ niipetirapũre sĩcãrĩbĩro ticodũgarijĩyi. Teero tiigú, cũũ booróbirora ticorigũ niĩwĩ.

8 Teero tiiró, Cõãmacũye queti jóaripũpũ ate jóanoã:

Cũũ ãmũãsepũ muãwagũ, cũũ ñeerirare néewayigũ.

Too síro basocãre añurere ticoyigũ,*

jĩ jóanoã.

9 “Cũũ ãmũãsepũ muãwayigũ” jĩ jóare ate jĩdũgaro tia: Muãwaadari suguero, atibárecopũ diiátiyigũ.

10 Cũũrã sũcã atibárecopũ diiátirigũ ãmũãsepũ niipetira Õpũ peti niigũdũ muãwarigũra niiqui. Teero tiigú, niipetirorpũ dutiqui.

11 Cristo cũũrẽ padeorãre niipetirapũre tiimasĩrere ticorigũ niĩwĩ. Sĩquẽrãrẽ cũũyere wededutigũ beserira sããrĩ tiirígũ niĩwĩ; ãpẽrãrẽ Cõãmacũ wededutirere wederã sããrĩ tiirígũ niĩwĩ; ãpẽrãrẽ añurẽ quetire wedewarucuri basoca sããrĩ tiirígũ niĩwĩ; ãpẽrãrẽ cũũrẽ padeorãre coterã, cúãrẽ buerã sããrĩ tiirígũ niĩwĩ.

* 4:8 Salmo 68.18.

12 Teero tiigú, marĩ cūūrē padeoráre cūūye maquērē padearo jĩĩgū, teero tiirígū niwĩ. Cūūrē padeotutúaarō jĩĩgū, teero tiimasĩrere ticorigū niwĩ.

13 Teero wáari, marĩ sĩcārĩbíro marĩ Ōpūrē padeoádacu; sĩcārĩbíro Cõãmacū macūrē añurõ masĩãdacu. Teero biiri Cristoye maquērē añurõ t̃omasĩãdacu; Cristo niirõbirora niirec̃tiadacu.

14 Teero tiirá, wĩmarā tiiróbiro niirijããda. Wĩmarā jĩĩditorere t̃ojĩrā, pũūrĩ wĩnoména páapuconorõ tiiróbiro noo niiré buerére padeoññúseyā. Cūā tiiróbiro marĩ jĩĩditomenirā buerére t̃orā, padeoññúserijããda.

15 Biirope tiiáda: Cāmerĩ maĩrémena Cõãmacūye diamacú maquērē wedeada. Jõõpemena diamacú maquērē padeonemóãdacu. Cristomena niirā niijĩrā, niipetire marĩ tiirénorē cūū boorére tinemóm̃ããdacu. Cūūrā niĩ cūūrē padeorí põna macārā dupu.

16 Cristo marĩ dupu tiiróbiro niijĩgū, marĩrē dutii. Sicaõpũ peẽ õpũ maquẽ c̃ocú. Niipetire tiiõpũ maquẽ dupu dutirére tiirí, tiiõpũ diaremanirõ b̃uc̃á, tutuanemojõãcu. Tee tiiróbiro niĩã marĩ. Marĩ Cristo dutirére tiirá, sĩcārĩbíro niĩãdacu. Teero tiirá, cāmerĩ maĩãdacu. Teeména padeotutúaadacu.

Cristomena mama niirec̃tire c̃uoā

17 Teero tiigú, marĩ Ōpũ wāmemena múārē ateré duticoa: Múã ãpẽrã Cõãmacūrē masĩhẽrã tiirénorē tiinemóriãña. Cūā wācūrē wapamanĩã.

18 Cõãmacūyere wācūdugahera, t̃omasĩhẽrã tiiróbiro niĩya. Teero tiirá, naĩtĩãõp̃ niirãbiro

diamacú maquẽrẽ tɔomasĩriya; catiré petihére Cõãmacũ ticoré cɔorícua.

19 Cúã ñañaré tiirére boborídojãya. Teero tiirá, cúã noo booró ñañaré tiisodéaatiya. Niipetire cúã tusaré ñañarére tiíya.

20 Múãpe Cristore masĩncãrã, cúã teero ñañaré tiirénorẽ buenorijĩyu.

21 Múã diamacúrã cũye maquẽrẽ tɔojĩyu. Teero biiri múã Jesuména niijĩrã, cũyere diamacú maquẽrẽ buenojĩyu.

22 Teero tiirá, múã too sɔgueropɛ ñañaré tiiríguere duujãña sáa. “Ƴgaripéaremena useniãdacu”, jĩ wãcũmijĩyu múã. Niiria. Teero wãcũré tiiditóre niã.

23 Cõãmacũ múã wãcũrére wasoáro.

24 Mama niirecutire cɔoyá. Cõãmacũ múã mama niirecutire cũ niirõbirora tiirígu niiwĩ. Teeména ãpẽrãrẽ ãñurõ tiãdacu; ñañaré manirã niãdacu.

25 Teero tiirá, jĩiditonemorijãña. Marĩ Cristoya õpũũ maquẽ tiiróbiro niã. Teero tiirá, marĩ niipe-tirapɛre cãmerĩ diamacú wedesero booa.

26 Múã cúara, ñañaré tiirijãña. Cúanañiõrijãña,

27 wãtĩãrẽ dutigú múãrẽ ñañarõ wáari tiirí jĩrã.

28 Yaarépimirigu yaanemórijããrõ. Yaaróno tiigú, padearo. Cũ ãñurõ pade, wapatáremena bóaneõrãrẽ ticomasĩgũdaqui.

29 Ñañarére wedeserijãña. ãñurépe dícre wedeseya. Múã wedeseremena ãpẽrãrẽ tiiápuya. Múã teero tiirí, múã wedeserere tɔorá ãñurõ niãdacua.

30 Múã tiiréména Espíritu Santore wãcũpatiri tiirijãña. Cõãmacũ múãrẽ Espíritu Santore ticorigu

niiwĩ, “yáara niiiya” jĩrere ãnogú. Espiritu Santo múamena niirucugudaqui, té Jesucristo múarẽ ãmãsepũ néewaadari bureco jearipũ.

³¹ Niipetire câmerĩ ñañarõ tãgueñare, pũnirõ wedesere, cúare, cúara acaribĩre, teero biiri ãpẽrãrẽ ñañarõ wedeserecãrẽ duujãña. Sícũrẽ ññatutirijãña.

³² Biirope tiiyá: Câmerĩ ãñurõ tiiápu, bóaneõña. Cõãmacũ Cristomena múarẽ acabórirobirora múãcã câmerĩ acabóya.

5

Cõãmacũ põna biiro niirõ booa

¹ Múã Cõãmacũ põna cũũ maĩrã niiã. Teero tiirã, cũũ tiirébiro tiiyá.

² Jesucristo maĩrírobirora câmerĩ maĩrucújãña. Cũũ marĩrẽ maĩjĩgũ, diabosayigu. Cũũ marĩrẽ diabosarigue Cõãmacũ ññacoropũ sitiaãñũre busemũdore tiiróbiro cũũ tãsaré niiyiro.

³ Múã Cõãmacũ põna niijĩrã, múã nũmosãnumiã, múã manusũmũ niihẽrãrẽ ñeeaperijãña; boboro tiiẽñorijãña; cõpacára, boonemórijãña. Múã teeré tiihéri, múarẽ ñañarõ wedepatire maniãdacu.

⁴ Ñañarére wedese buirijãña; wapa-maníre maquẽrẽ wedeserijãña; noo booró wedeseãmarijãña. Múarẽ teenórẽ wedeserijãrõ booa. Biirope tiiyá: Cõãmacũrẽ ãsenire ticoya.

⁵ Ateré múã masĩcu: Cristo cũũ Pacumena niirõpũ sícũ cũũ booró ñeeapesodeaatiguno wáariqui. Boboro ñañarõ tiiẽñogũno teerora wáariqui. Cõpacú boonemógũcã teerora wáariqui. Boonemógũ Cõãmacũrẽ padeoróno tiigú, cũũ booré maquẽ díçure padeoquí.

6 Cúã wapamaníre wedeseremena múãrẽ jĩditoremena wedeadacua. Cúãrẽ padeoríjãña. Cõãmacũ cũrẽ netõnucãrãrẽ teero tiirí ñãgũ, bayiró cúaremena cúãrẽ ñãñarõ tiigúdaqui.

7 Cúãrẽ péerogã bapacutirijãña.

8 Múã too sugueropure naĩtĩãrõpũ niirãbiro niiwũ. Atitóreja bóeropũ niirãbiro marĩ Õpãmena niĩã. Teero tiirá, bóeropũ niirãbiro tiiyá.

9 Bóeropũ niirã biiro tiíya: Ññurẽ tiíya; diamacú maquẽrẽ tiíya; niirõ maquẽrẽ wedeseya.

10 Niipetire múã tiirénorẽ “¿marĩ Õpũ usenigúdari?” jĩ wãcũña.

11 Búri peti tiiránorẽ bapacutirijãña. Cúã naĩtĩãrõpũ niirãbiro niicua. Cúã ñãñaré tiirére cúãrẽ masĩrĩ tiiyá.

12 Cúã yayióropũ tiíáriguere marĩ wedeseri, bobo niĩã.

13 Cúã tiíáriguere masĩrĩ tiirí, sĩãwócoropũ niirébiro putuácu.

14 Cúã basiro cúã ñãñaré tiíáriguere ññamasĩãri siro, “ñãñaniã” jĩmasĩcua. Teero tiiró, ateré jĩñoã:

Mũũ cãnigúbiro biigú, wãcãñá.

Diarigubiro biigú, masãmũãña.

Mũũ teero tiirí, Cristo mũurẽ bóeropũ niigú niirĩ tiigúdaqui, jĩñoã.

15 Teero tiirá, múã tiirére ãñurõ wãcũña. Cõãmacũyere masĩhẽrãbiro tiirijãña. Cũũyere masĩrãbirope tiiyá.

16 Atitóre basocá pee ñãñaré tiíya. Múãpe niipetire tiirécõrõ ãñuré tiiyá.

17 Cõamacũyere t̃omasĩhērãbiro niirijãña. “¿Ñeenópere Cõamacũ marĩrẽ tiirí boogári?” jĩ wãcũña.

18 Cũmurijãña, noo booró ñañaré tiirí jĩrã. Cũmurõno tiirã, Espĩritu Santo boorẽpere tiiyã.

19 Salmopũpu jóariguemena, Cõamacũyere basarémena cãmerĩ wedeseya. Marĩ Õpãrẽ bayiró useniremena basapeoya.

20 Marĩ Õpũ Jesucristo wãmemena niipetirere Cõamacũ marĩ Pacure usenire ticorucujãña.

Sicawiĩ macãrãrẽ dutiré

21 Múã Cristore quioníremena ññaã. Teero tiirã, cãmerĩ yũya.

22 Manũcutira numiã, marĩ Õpũrẽ yũrobirora múã manũsũmũãrẽ yũya.

23 Múã manũsũmũã múãrẽ dutirá niĩya, Cristo cãũrẽ padeorí põna macãrã dutigú niirõbirora. Cristo cãũrẽ padeorí põna macãrã dupubiro niĩ. Marĩ cãũya õpũũ maquẽbiro niirãrẽ netõnégũ niĩ.

24 Cristoya põna macãrã cãũrẽ yũrobirora nũmosãnumiã niipetiremena cúã manũsũmũãrẽ yũro booa.

25 Nũmocutira, Cristo cãũya põna macãrãrẽ maĩrírobirora múã nũmosãnumiãrẽ maĩñã. Cristo marĩrẽ maĩgũ, marĩye niĩadarere diabosayigũ.

26 Marĩrẽ ñañaré manirã niĩãrõ jĩgũ, teero diabosayigũ. Marĩ cãũye quetire ãñurõ padeorí, ocoména coseárirabiro wáari tiirígũ niĩwĩ.

27 Teero tiirígũ niĩwĩ, cãũya põna macãrãrẽ ãñunetõjõãrã buajeádugagũ. Cũũ putuaatigũ, cúãrẽ suti jũĩĩmaníre, opasũsũrõ manirébiro niirãrẽ

cũmena néewadugaqui. Ñañaré manirã, ñañaré tiirirabiro buadugaqui.

28 Tee tiiróbirora numocutira cúa numosãnumiãrẽ maĩrõ booa. Cúa basiro maĩrõbirora maĩrõ booa. Cũ numorẽ maĩgãno cũ basiro maĩgũ tiiquí.

29 Sícũ cũya õpũrẽ maĩrjã tiirí. Teero tiiróno tiigú, añurẽ yaa, cũya õpũrẽ cotequi. Cristo cũya põna macãrãrẽ teerora tiiquí.

30 Marĩ cũrẽ padeorí põna macãrã cũya õpũbiri niã.

31 Tee maquẽ Cõamacũye queti jóaripũrũ biiro jóanoã: “Teero tiigú, mũ cũ pacure, cũ pacore cõawitiwa, cũ numoména niigũdaqui. Cúa puarã sicaõpũ tiiróbiro pũtuáadacua”,* jĩ jóanoã.

32 Tee tũomasña manirẽ niã. Teero niipacari, yũ wãcũrĩ, “Cristo sicaõpũbiri niiqui cũya põna macãrãmena” jĩdũgaro tiã.

33 Teero jĩpacũ, atecãrẽ jĩgũda: Numocutiracõrõ múã basiro maĩrõbirora múã numosãnumiãrẽ maĩná. Numiãcã, múã manusũmũrẽ padeoyá.

6

1 Wĩmarã, mamarã, Jesuré padeorã niijrã, múã pacũsũmũã dutirere añurõ yũya. Teero tiirẽ añuniã.

2 Cõamacũye queti jóaripũrũ tee dutirẽ biiro jóanoã: “Mũ pacũ, mũ pacore padeoyá”, jĩ jóanoã. Cõamacũ pũamóquẽñe dutirẽ watoarũ tee dutirẽ tiigũnorẽ “añurõ tiigũda” jĩrigũ niiwĩ. Tee “añurõ tiigũda” jĩrẽ biiro jóanoã:

* 5:31 Génesis 2.24.

3 “Muu usenigũdacu; atibárecopure yoari catigũdacu”,* jĩ jóanoã.

4 Põnacutíra, múã põnarẽ bayiró tuti, cúari ti-irijãña. Ññurõ tiirére buemasõña. Cúã ññañaré tiirére quẽnojeári tiiyá. Cúãrẽ marĩ Õpũ boorére wedeya.

5 Dutiapenori basoca, ãno atibárecopu múãrẽ dutiaperare yũya. Padeorémena, quioníremena, tiiditóro manirõ cúãrẽ yũya. Cristo dutirére yũrobiro cúãcãrẽ yũya.

6 “Cúã ññacopu dícu ãñurõ padeada”, jĩ wãcũrijãña. Siquẽrã cúãmena ãñurõ putuádugara teero tiicúa. Múãpe Cristore padecoteri basoca nijĩrã, Cõãmacũ booróbiro ãñurõ tusarémena padeya.

7 Useniremena marĩ Õpũrẽ padebosarabiro tũgueñaña. Basocá dícu padebosarabiro tũgueñarijãña.

8 Marĩ Õpũ ãñurõ tiirírare wapatígũdaqui. Dutiapenori basocare, dutiapenoña manirãrẽ teerora wapatígũdaqui. Múã teeré masĩtoacu.

9 Basocáre dutiaperera, múãcã teerora múã dutiaperare ãñurõ tiiyá. “Múãrẽ ññañarõ tiigũda”, jĩñmemorijãña. Múã masĩcu: Cúã Õpũ múã Õpũcã ni-iqui; cũ ãmũãsepũ niiqui. Cũ niipetira basocáre batoro manirõ, sícãrĩbíro ññaqui.

Cristore padeorá wãtĩãrẽ cãmotáre

* 6:3 Éxodo 20.12; Deuteronomio 5.16.

10 Ate tiidutíremena wedeyaponogūda: Múã marĩ Õpãmena niiã. Teero tiirã, cūũ tutuanetõremena wãcūbayiya.

11 Cõãmacū marĩrẽ cãmotáre ticoriguere c̃uoyá. Teero tiirã, teeré c̃uorã niijĩrã, wãtĩãrẽ dutigú jĩĩditorere cãmotámasĩãdacu.

12 Marĩ surara tiiróbiro niipacara, basocámena cãmerĩquẽria; wãtĩã ãmũãsepũ niirãmenape cãmerĩquẽã. Cúã niicua: Wãtĩã dutiré tutuare c̃uorã, cúã doca macãrã dutirã, atibáreco maquẽ naĩtĩãrõpũ tiiróbiro niirere dutirã, basocãre wãcũrẽpũre ñañaré tiidutíra niicua.

13 Teero tiirã, niipetire Cõãmacū marĩrẽ wãtĩãrẽ cãmotáre ticoriguere c̃uoyá. Teeré c̃uorã, niipetire wãtĩ múãrẽ ñañaré tiidutíri, netõnucãjããdacu. Múã teeré c̃uopetíra, wãcũtutuara niiãdacu.

14 Ññurõ wãcũtutuara niiña. Surara cūũyaro sutiroré wéemũõco, siatúqui sitũrũdamena. Tiidã sitũrũda diamacú maquẽ marĩ padeorébiro niiã. Surara cūũ cutirore cõmequiména cãmotáqui. Tiiqui cõmequí marĩ ññuré tiirébiro niiã.

15 Surara sapatore sãñaqui, wáaguda jĩĩgũ. Cūũ tiiróbirora múãcã ññuré quetire wedeadera quẽnoyúeya. Tee queti “Cõãmacū cūũrẽ padeorãre ññurõ niirecutirere ticoqui” jĩĩrẽ queti niiã.

16 Surara cūũya õpũũrẽ cãmotáriqueire wãmopũ c̃uocuí. Cūũrẽ b̃uedugari, b̃uereyucũ jũãtĩri, tiiquimena cãmotáqui. Múãpe wãtĩãrẽ dutigú múãrẽ ñañarõ tiidugári, Cõãmacũrẽ padeorémema cãmotámasĩcu.

17 Surara cūũya dupure cãmotágu, cõmecororé pesaqui. Cūũya dupure cãmotárirobirora wãtĩ

múã wãcũrére ñañodugári, “Cõãmacũ netõnénorira niiã” jĩrémena cãmotáya. Surara espada pairípĩrẽ néewaqui. Cũũ tiipĩmena cãmerĩquẽmasĩrõbirora múãpe Cõãmacũye queti jóaripũ wedeseremena wãtĩrẽ cãmotáya. Cõãmacũye wedesere espada Espíritu Santo múãrẽ ticoripĩbiro niiã.

¹⁸ Noo múã niirõ Cõãmacũrẽ sãĩrucújãña. Espíritu Santo masĩré ticorémema sãĩñá. Ññurõ tũomasĩña. Sãĩdúrijãña. Niipetira Cõãmacũrẽ padeoráre sãĩbosárucujãña.

¹⁹ Yũũcãrẽ sãĩbosáya. Ññuré quetire yũũ wed-erécõrõ Cõãmacũ cãũ wedeserere yũũre ãñurõ wedeseri tiíáro. “Cuiro manirõ ãñuré quetire basocá masĩña manirĩguere wedearo”, jĩ sãĩbosáya.

²⁰ Tee quetire wederé wapa peresuwiipũ niiã. Cõãmacũ yũũre tee quetire wededutigũ ticocorigũ niíwĩ. Yũũre tee quetire cuiro manirõ wedearo jĩrã, sãĩbosáya.

Ññudutiyaponorigue

²¹ Tíquico múã pũtopũ wáagũdaqui. Cũũ yũũ menamacũ, yũũ maĩgũ, marĩ Ñpũrẽ padecotegũ ãñurõ tiigũ nií. Cũũ múãrẽ niipetire yé maquẽrẽ wedegũdaqui.

²² Múãrẽ ñsãye maquẽrẽ masĩãrõ jĩgũ, ticocoa. Teero biiri cãũ múãrẽ wãcũtutuari tiíáro jĩgũ, tico-coa.

²³ Cõãmacũ marĩ Pacũ, teero biiri marĩ Ñpũ Jesucristo múã Jesuré padeoráre ãñurõ niirecãtĩre ticoaro; múã Cristore padeonemórĩ, cãmerĩ maĩnemórĩ tiíáro.

²⁴ Cõãmacũ niipetira marĩ Ñpũ Jesucristore maĩrucúrare ãñuré ticoaro.

Nocõrõrã jóaa.

Cõãmacũ mecũã wedesei New Testament in Tuyuca

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tuyuca

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tuyuca

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
a71ca523-cda5-572a-9b0b-61d9ea37d1a8